Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 260

Javaslatok a foglalkoztatás dinamikus bővítését segítő gazdaságpolitika megalapozásához

Farkas Péter

I believe that every developing country in the world
has the potential to grow at 8 or more percent
annually continuously for several decades,
avoiding the middle-income trap,
and becomes a high-income country
within one or two generations.
Justin Yifu Lin,
the Senior Vice President and Chief Economist
of the World Bank[1]

2011 tavaszán több átfogó gazdaság- és társadalompolitikai dokumentum jelent meg. Ezek között kiemelt figyelmet érdemel Magyarország Nemzeti Reformprogramja,[2] amely felvázolja a középtávú gazdaságfejlesztési elképzeléseket, a makrogazdasági mutatók várható alakulását, a növekedést elősegítő szerkezeti reformokat s az Európa 2020 Stratégiához kapcsolódó számszerű nemzeti vállalásokat. A Reformprogram két

FARKAS PÉTER tudományos kutató (farkas.peter11@gmail.com).

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 261

makrogazdasági forgatókönyvet mutat be. A mérsékelt változat szerint a GDP évente 3–3,5 százalékkal növekszik, s a 20–64 évesek foglalkoztatási rátája a 2010. évi 60,6%-ról 2015-ig 66,3%-ra nő. A dinamikus forgatókönyv 2013 és 2015 között 4,8–5,5% közötti GDP-növekedéssel és 2015-ben 69,1%-os foglalkoztatási rátával számol.

Az Európa 2020 Stratégia célkitűzéséhez illeszkedve 2020-ig a 20–64 évesek foglalkoztatási arányát 75%-ra kívánjuk növelni. (2020-ban a 20–64 évesek összlétszáma a KSH népesség-előreszámító programja[3] szerint 5 899 705 fő lesz. A célkitűzés 4,42 millió foglalkoztatott alkalmazásakor teljesül.)

A foglalkoztatás bővítése és a gazdasági növekedés gyorsítása elengedhetetlen feltétele a költségvetési egyensúly fenntartásának, az államadósság csökkentésének, a nagy ellátórendszerek, a nyugdíjbiztosítás, az egészségügy, az oktatás, a tömegközlekedés fenntartásának és fejlesztésének. Magyarország ma az Európai Unió gyengén teljesítő államai közé tartozik. Az egy főre eső GDP tekintetében csak Lengyelországot, két balti államot, Romániát és Bulgáriát előzzük meg. Nagyon kedvezőtlenek demográfiai mutatóink. 2011 első nyolc hónapjában a születési arány 8,7 ezrelékre csökkent,[4] ez négy ezrelékkel alacsonyabb a 2010. évi összevethető értéknél.

Európai kitekintés

Az Európai Unióban a régiók közötti különbségek ma is magasak. A helyzetet szemléletesen mutatja be az Eurostat Regionális évkönyvében található térkép (1. ábra).[5]

A közelmúltban megjelent *Eurostat hírlevél* az Unió 271 régiójának GDP-jét hasonlítja össze. Az élcsoportban Közép-Európát Prága, Bécs és Pozsony képviseli, ahol az EU 27 tagállama GDP-átlagának 172 (Prága), 163 (Bécs), illetve 167%-át (Pozsony) érték el. Az utolsó húsz között bolgár, román és lengyelországi régiók mellett megtaláljuk a két alföldi régiót és Észak-Magyarországot, illetve Dél-Dunántúlt.[6]

A foglalkoztatás bővítése és a gazdasági növekedés gyorsítása nem magyar kérdés, hanem az Európai Unió fennmaradásának és egységének feltétele is: húsz évvel a rendszerváltás és hét évvel a csatlakozás után változatlanok, vagy talán növekedtek is a különbségek a sikeres és a leszakadó régiók között. A leszakadó régiók felzárkózása a

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 262

1. ábra

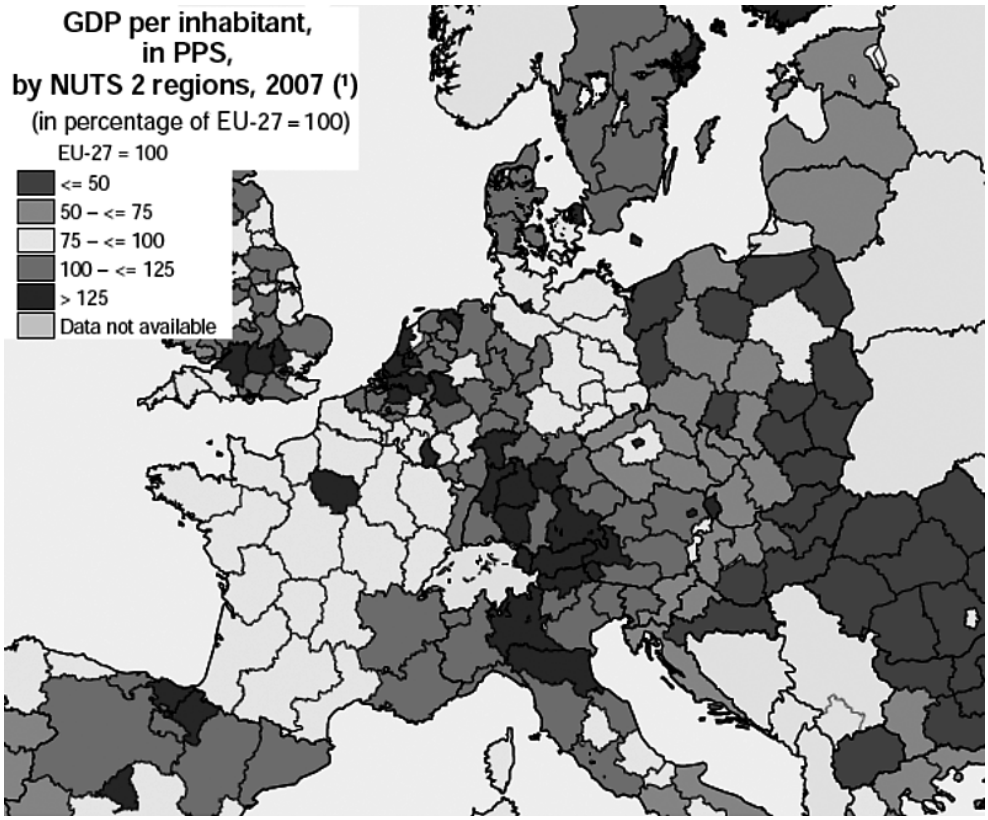

mediterrán országokat fenyegető pénzügyi válság idején új megvilágításba kerül. Nem halogatható a különbségek okainak elemzése és a megoldási lehetőségek feltárása, részben a hatékonyabb problémakezelés érdekében, részben azért, hogy a közelmúltban csatlakozott és a csatlakozásra váró államokat megóvjuk az elmúlt évtized hibáitól és tévedéseitől.

A „MAGYAR ÚT"

A magyar gazdaság már 1989 előtt elég rossz állapotban volt. A vállalkozások jövedelmének jelentős részét elvonták, így azok nem voltak képesek a technológia megújítására és a folyamatos fejlesztésre. Egyes külkereskedelmi partnereink késve, vagy nem fizettek a szállított árukért, a vállalatok körbetartozása, eladósodása fékezte a gazdaság működését. Az éleződő pénzügyi válságot a kormányzat nem kezelte, úgy tűnt, in-

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 263

kább a vállalatok leértékelésére törekedett. A kelet-európai piacok összeomlása után tömegessé vált a munkanélküliség.

A privatizáció a kereskedelmi hálózatok és az élelmiszeripar magánkézbe adásával indult el. A nemzeti tőkés osztály kialakulását lelassította, szerepvállalását korlátozta a mesterségesen gerjesztett infláció, így a privatizációban elsősorban azok a külföldi befektetők vettek részt, akik hazájukban olcsó hitelekhez jutottak.

A külföldi befektetők egy része piacot vásárolt.

A külföldi befektetők egy része piacot vásárolt. Teljes ágazatok szűntek meg, töredékére sorvadt a feldolgozóipar. A magyar tulajdonban lévő vállalkozások fejlesztését, technológiáinak megújítását lehetetlenné tette a magas infláció és kamatszint. A feldolgozóiparban foglalkoztatottak létszáma 1990 és 2009 között megfeleződött. A munkaerő-túlkínálat lenyomta a bérszintet, s ez, kapcsolódva a foglalkoztatottak számának csökkenéséhez, a piaci kereslet és a belső fogyasztás visszaszorításához vezetett.

A növekedés Magyarországon viszonylag későn, 1997-ben indult el. Meghatározó szerepet játszottak benne a külföldi beruházók, tőkebefektetéseik nagysága ma már meghaladja a GDP kétharmadát. A Német–Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara konjunktúrajelentésében olvasható a következő megállapítás: „A külföldi cégek szerepvállalása kedvező hatást fejt ki a gazdaság számos területén. A versenyszférában dolgozók mintegy 30 százalékát ők foglalkoztatják, ők termelik a bruttó hozzáadott érték 29 százalékát, ők adják a teljes magyar kivitel mintegy 70 százalékát, és a nemzetgazdasági beruházások mintegy 30 százalékát is ők valósítják meg."[7] Miután tudjuk, hogy hatékonyságuk jelentősen meghaladja a magyar tulajdonú vállalkozások hatékonyságát, feltételezhető, hogy a külföldi tulajdonosok jelentős része a hozzáadott értéket részben anyaországában számolja el.

Gazdaságpolitikánk arra a tételre épült, hogy a szűk belföldi piacokra nem építhető növekedés. A „magyar út" meghatározója a gazdaság duális szerkezete, a jellemzően belső piacra termelő, alacsony hatékonyságú, hazai tulajdonú, s a korszerű, automatizált, viszonylag kevés munkavállalót alkalmazó, exportra termelő, külföldi tulajdonú vállalkozások eltérő fejlődési pályája. A folyamatokról alapos elemzések jelen-

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 264

tek meg a Polgári Szemle 2010-es számaiban[8] és az Állami Számvevőszék Kutatóintézetének kiadványában.[9] Az elmúlt két évtized exportorientált fejlesztéspolitikája sajátosan torzult gazdaságot hozott létre, amelyre stagnáló foglalkoztatás, mérsékelt gazdasági növekedés, s 1997 és 2007 között dinamikusan növekedő exportteljesítmény volt a jellemző. Az ÁSZKUT-tanulmány szerzői szerint[10] „a magyar gazdaságpolitika legnagyobb és legsürgetőbb feladata a gazdasági növekedés (a GDP) és a foglalkoztatottság szintje között a rendszerváltást követően létrejött eltérő fejlődési pályák feloldása."

2. ábra: A magyar „fejlődési rendellenességek" alapképlete: a GDP, az export, a kiskereskedelmi forgalom, a foglalkoztatás eltérő fejlődési pályái 1989 és 2008 között[11]

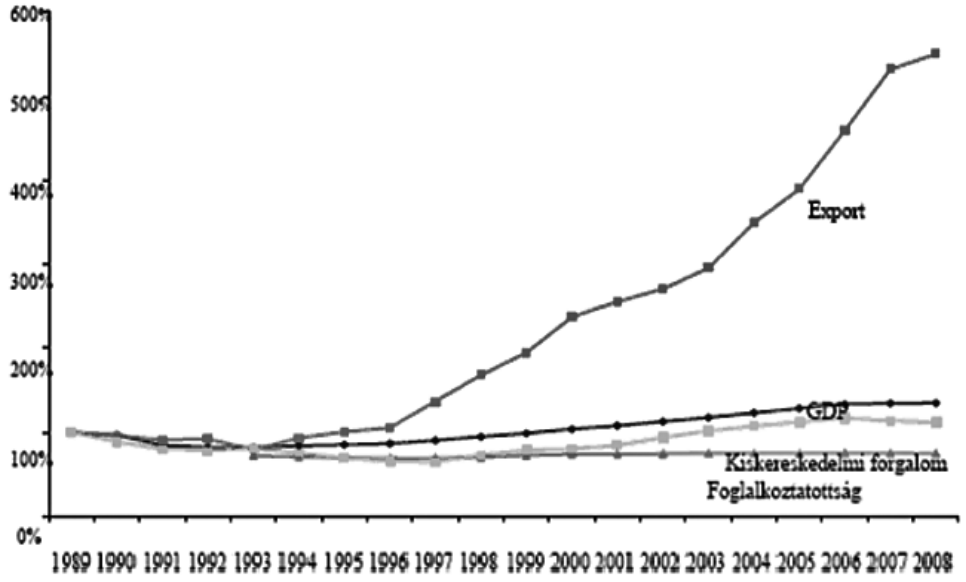

Kilenc évvel ezelőtt Medgyessy Péter miniszterelnök meghirdette az exportalapú gazdasági növekedés programját. 2002 és 2008 között csendben sorvadtak a hazai tulajdonú vállalkozások, a GDP nominálisan másfélszeresére nőtt, az export megkétszereződött, s elérte a GDP 69,4%-át.

2006-ra az exportalapú fejlesztési modell eredményeképpen a költségvetés összeomlott. Az adott foglalkoztatási szint és hatékonyság mellett nem tarthatók fenn a nagy ellátórendszerek, nem biztosítható a költségvetés egyensúlya, nem finanszírozható a nyugdíjrendszer, az egészségügy, a

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 265

1. táblázat: Az export és a GDP növekedése, aránya 2002 és 2010 között és a 20–64 évesek foglalkoztatási aránya

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Export (milliárd euró)*	36,5	38,1	44,7	50,6	59,9	69,6	73,8	59,5	72,0
GDP (milliárd euró)*	70,9	74,3	82,7	88,6	89,8	100,7	106,4	92,9	98,4
Export/GDP (%)	51,5	51,3	54,1	57,1	66,7	69,1	69,4	64,0	73,2
20–64 évesek fogl. aránya** (%)	61,4	62,4	62,1	62,2	62,6	62,6	61,9	60,5	60,4

** KSH.*

*** Eurostat.*

tömegközlekedés fenntartása és korszerűsítése, illetve az államadósság sem kezelhető. Az akkori kormányzatnak azonban a költségvetésihiány-válság nem volt elegendő. Megszorító intézkedéseivel 2006-ban lerombolta a növekedés és a versenyképesség feltételeit, s a magánnyugdíjrendszer fenntartásával minden esztendőben további 450–500 milliárd forinttal növelte az államadósságot. A megszorítások 2007-ben és 2008-ban a GDP-növekedés megtorpanásához, évi 0,8%-ra csökkenéséhez vezettek.

A 2008–2009. évi pénzügyi válság elsősorban a hazai tulajdonú vállalkozásokat roppantotta meg. A kríziskezelésre felvett hiteleket nem a keresletélénkítésre és a vállalkozások támogatására, hanem a folyó hiteltörlesztések menedzselésére fordították, s a 2010-ben hivatalba lépő kormány a reálgazdaság vonatkozásában változatlanul megörökölte a 2008 októberében kialakult makrogazdasági feltételrendszert. Az elmúlt egy évben a nemzetközi piaci kereslet növekedése hatására helyreállt az exportgazdaság, de a nem külföldi tulajdonossal rendelkező vállalkozások jelentős része még nehézségekkel küzd. Különösen kedvezőtlen az építőipar helyzete, a hitelezést fékezi a devizaalapú kölcsönökkel kapcsolatban kialakult válság, nem várható a belső fogyasztás növekedése, ezért a következő években az exportgazdaság arányának emelkedése folytatódik.

Készíthető modellszámítás a 2011 és 2015 között várható folyamatokról. A 2011 augusztusában rendelkezésre álló adatok alapján a következő feltételekkel lehetett számolni:

Az export 2010-ben 14,2%-kal növekedett.[12] 2011-ben és az azt követő évekre az előrejelzések 10–11% nagyságrendű növekedéssel számolnak, ugyanakkor a KSH 2011. augusztusi gyorstájékoztatója szerint 2011. első öt hónapjában a külkereskedelmi termékforgalom kivitelének volumene

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 266

16%-kal haladta meg az előző évi szintet[13]. 2011-ben az export a korábbi prognózisoknál nagyobb, a 2010-es értéket is meghaladó ütemben növekedhet. A Konvergenciaprogram szerint[14] az új autóipari kapacitások többlettermelése 2012-től fokozatosan jelentkezik, így 2013-ban 12% körüli, 2014–2015-ben valamivel ez alatti exportnövekedés valószínű.

… 2013 után évi 4–5%-os GDP-emelkedést sem lehetett kizárni.

A GDP 2010-ben 1,2%-kal bővült, a hazai prognózisok 2011-re és 2012-re és 2013-ra 2,7–2,8%-os növekedést jósoltak.[15] Amennyiben a Széll Kálmán Tervben vázolt fejlesztések is megvalósulnak, helyreáll a pénzpiaci bizalom, megindul a belső kereslet növekedése, 2013 után évi 4–5%-os GDP-emelkedést sem lehetett kizárni.[16] Fentiek alapján augusztusban a következő prognózist állítottam össze a GDP és az export növekedésére.

2. táblázat: Az export és a GDP várható növekedése és aránya 2010 és 2015 között

Év	GDP növekedése (%)	GDP (Mrd euró)	Exportnövekedés (%)	Export (Mrd euró)	Export/GDP
2010		98,4*		72,0*	73,17 %
2011	2,7	101,0568**	14,0	82,08**	81,22 %
2012	2,8	103,8864**	12,0	91,9296**	88,49 %
2013	4,0	108,0418**	10,0	101,1226**	93,60 %
2014	5,0	113,4439**	10,0	111,2348**	98,05 %
2015	5,0	119,1161**	10,0	122,3583**	102,72 %

* KSH.

** Változatlan, 2010-es áron.

2011 második félévében azonban radikálisan megváltoztak a feltételek. A gazdasági növekedés már a második negyedévben elmaradt a várakozástól, a külső kereslet lanyhult, a belső fogyasztás stagnált és csökkentek a beruházások. A Századvég Gazdaságkutató sajtóközleményében[17] 2011-re 1,6%-os, 2012-re 1,1%-os GDP-növekedést és a következő két évben 8,5, illetve 5,4%-os exportbővülést prognosztizált. A kedvezőtlen gazdasági környezet, az euróövezet pénzügyi válsága, a hazai finanszírozási lehetőségek szűkülése miatt nehéz előre látni a következő négy–öt év fo-

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 267

lyamatait. Ma már kedvezőnek ítélnénk, ha 2013-ban elérnénk a 2%-os GDP-növekedést, s ha ez a mutató 2014-ben és 2015-ben 3%-ra növekedne. A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a tanulmány elkészítésének idején, 2011 októberében a következő prognózis állítható össze. (Optimista változat!)

3. táblázat: Az export és a GDP várható növekedése és aránya 2010 és 2016 között

Év	GDP növekedése (%)	GDP (Mrd euró)	Exportnövekedés (%)	Export (Mrd euró)	Export/GDP
2010		98,4*		72,0*	73,17 %
2011	1,6	99,9744**	8,5	78,12**	78,14 %
2012	1,1	101,0741**	5,4	82,3385**	81,46 %
2013	2,0	103,0956**	8,0	88,9256**	86,26 %
2014	3,0	106,1885**	8,0	96,0396**	90,44 %
2015	3,0	109,3741**	8,0	103,7228**	94,83 %
2016	4,0	113,7491**	10,0	114,0950**	100,30 %

** KSH.*

*** Változatlan, 2010-es áron.*

Megállapítható, hogy abban az esetben, ha a magyar gazdaság növekedését a következő öt évben is elsősorban az export további növelésére alapozzuk, az export 2016 körül meghaladja a GDP értékét.

Első pillanatban meglepő az a tény, hogy egy ország exportjának értéke meghaladja a bruttó nemzeti termék nagyságát. Érdemes megvizsgálni néhány kiemelt ország hasonló mutatóit. A feladatot megkönnyíti, hogy az Eurostat évkönyveiben megtalálhatók a megfelelő adatok.

A 2008. évi Eurostat-adatok szerint a régi EU-tagállamok között mindössze kettő volt, ahol a termékexport/GDP-hányados meghaladta az ötven százalékot, Hollandia és Belgium. A közelmúltban csatlakozott államok közül Szlovákia, Csehország, Magyarország, Szlovénia és Észtország követte a nyitott gazdasági modellt.[19] Ha összehasonlítjuk a táblázatban szereplő országokat, levonhatjuk a következtetést, hogy a termékexport/GDP-hányados azokban az országokban különösen magas, amelyek a lakosság számához viszonyítva szűkös természeti erőforrásokkal rendelkeznek (mezőgazdasági művelésre alkalmas területek, nyersanyagok, energiaforrások), vagy nem használják ki ezeket.

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 268

4. táblázat: Az áruexport a GDP százalékában 2008-ban[18]

Ország	%	Ország	%
EU-27	10,60		
Euróövezet	17,00	Németország	40,70
Belgium	73,40	Olaszország	23,60
Szlovákia	73,50	Franciaország	20,90
Magyarország	68,30	Spanyolország	17,70
Csehország	66,50	Egyesült Királyság	17,40
Hollandia	60,70	Kína*	31,70
Szlovénia	54,00	Japán*	16,10
Észtország	53,80	Egyesült Államok*	9,00

** KSH-adatok alapján saját számítás.*

A Magyarországon 2008-ra elért, az Osztrák–Magyar Monarchia „sikeres" utódállamaira jellemző 70% körüli export/GDP-mutató sokszorosa a vezető OECD-tagállamok hasonló adatainak. Értelmezhetjük a nyitottság jelzőszámaként is, az alacsony hozzáadott érték bizonyítékaként, vagy a nemzetközi munkamegosztás, a piaci szegmentáció sajátos megjelenési formájaként. Mindenképpen érdemes azonban megállnunk, ha felvetődik annak a lehetősége, hogy egy nemzetgazdaság exportjának értéke rövid-középtávon meghaladja a GDP értékét.

Ha összehasonlítjuk a nagyméretű nemzetgazdaságok – az Egyesült Államok, Kína, Japán, az Egyesült Királyság, Franciaország, Olaszország – s a kis EU-tagállamok külkereskedelmi mutatóit, megfogalmazódhat az a feltételezés, hogy az EU belső piacának megteremtése után a statisztikákban külkereskedelemként kimutatott tevékenység ma már az Európán belüli belső együttműködésként is értelmezhető. Miután azonban a tagállamok önálló költségvetési és elszámolási egységként fennmaradtak, nem indokolatlan a nemzetállami megközelítés.

Az exportalapú növekedés magyar modellje több szempontból vizsgálandó.

1. Az exportpiacokon elsősorban a tőkeerős, automatizált technológiákat alkalmazó, a hozzáadott érték jelentős részét külföldön elszámoló és adóztató vállalkozások versenyképesek. Jelenlétük fontos és kedvező a magyar gazdaságban, hiszen meghatározó szereplők a

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 269

foglalkoztatásban és a hozzáadott érték megtermelésében, illetve az adóbevételek biztosításában.

2. Az exportra alapozó fejlesztési stratégia részben az alacsony szintű foglalkoztatás állandósulása, részben a külföldi vállalkozások adózási és elszámolási stratégiája miatt közép- és hosszú távon nem segíti megfelelő mértékben a költségvetési egyensúly megteremtését.
3. Az exportnövelésre alapozó fejlesztési stratégia kockázati tényező. A szegmentációelméletek szerint a nemzetközi vállalkozások a kereslet csökkenésére először külföldi kirendeltségeik termelésének csökkentésével, leállításával reagálnak. Az EU mediterrán tagállamainak pénzügyi válsága után az árupiaci kereslet visszaesésekor a közép-európai sikeres tagországok, Csehország, Szlovákia, Szlovénia mellett Magyarország is súlyos helyzetbe kerülhet.
4. Nem megalapozatlan az a feltételezés, hogy a magyar gazdaság növekedési kilátásainak ijesztő ütemű romlása egyik meghatározó oka nyitottságunk szélsőséges mértéke.
5. Az exportnövelésre épülő gazdaságfejlesztés tapasztalatai felhasználhatók a régió többi államának felzárkóztatását segítő új stratégiák kidolgozásához is. A foglalkoztatás bővítése különösen fontos azokban a tagállamokban, amelyekben magas a roma kisebbség aránya és létszáma, így Romániában, Bulgáriában, Magyarországon, Szlovákiában és Csehországban. A roma kisebbség társadalmi integrációjának alapfeltétele a munkaerő-piaci integráció, s ez csak a munkahelykínálat jelentős mértékű bővítésével érhető el.
6. 1997 és 2006 között a magyar GDP átlagosan 4,1%-kal növekedett, ugyanakkor a foglalkoztatási ráta javulása 2003-ban megállt, s 2008-ig stagnált, ingadozott. 1997 és 2006 között a GDP 43,6%-kal növekedett, a foglalkoztatási ráta ezzel szemben 7,9%-kal.
7. Az exportnövelésre épülő gazdaságfejlesztési stratégia nem teszi lehetővé a foglalkoztatottak számának a kormányzati programokban megfogalmazott növelését. A foglalkoztatás 1997 és 2006 között évi 4% körüli GDP-növekedés mellett alig bővült. Az Európa 2020 programban vállalt célok eléréséhez feltételezhetően évi 8–10%-os GDP-növekedés szükséges. Az egymillió új munkahely programja évi 10% feletti GDP-növekedést feltételez.
8. Az exportnövelésre épülő gazdaságfejlesztés eredményeképpen kialakult egy duális gazdaság, fejlett, modern, hatékony export-

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 270

5. táblázat: A foglalkoztatási ráta és a bruttó hazai termék változása 1997 és 2006 között

	20–64 évesek foglalkoztatási aránya *		A bruttó hazai termék**	
	%	1997 = 100,0	1990 = 100,0	előző év = 100,0
1997	58,0	100,0	92,8	103,9
1998	58,8	101,4	97,2	104,8
1999	60,6	104,5	101,2	104,1
2000	61,2	105,5	106,2	104,9
2001	61,3	105,7	110,2	103,8
2002	61,4	105,9	114,7	104,1
2003	62,4	107,6	119,3	104,0
2004	62,1	107,1	124,7	104,5
2005	62,6	107,2	128,7	103,2
2006	62,6	107,9	133,3	103,6

* Eurostat.

** KSH.

ágazatokkal, s stagnáló, leszakadó hazai vállalkozásokkal, amelyek a belföldi piacon sem versenyképesek. A 2002 és 2010 között felépített furcsa magyar modell elveszítette növekedési képességét. Diszfunkcionális, nem biztosítja a munkavállalók létfenntartásához szükséges jövedelmeket és a költségvetés igényelte bevételeket, s az exportgazdaság arányának várható növekedése tovább növelheti az egyensúlyzavarokat.

Következtetések, javaslatok

A vázolt egyensúlyzavarok kezelése, a szélsőséges nyitottságból adódó kockázatok csökkentése, a foglalkoztatási célok megvalósítása és az adósságkezelés érdekében indokolt olyan gazdaságfejlesztési alternatívák áttekintése, amelyek a dinamikus exportnövelés támogatása mellett rövid-középtávon elérhetik az exportnövekedés és a GDP-növekedés közötti különbség fokozatos csökkentését. Ennek érdekében szakítanunk kell az elmúlt két évtized ideológiáival, s *egyenrangú területként* kell fejleszteni a hazai piacra és a külföldre szállító ágazatokat.

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 271

Ha az exportnövekedés üteme évi 10% nagyságrendű, akkor meg kell vizsgálni, milyen eszközökkel érhető el a GDP növekedésének évi 6–8–10%-ra emelése. Az exportágazatok támogatása mellett mérlegelhető a munkaerő-igényes ágazatok fejlesztése is, az önkormányzatok, a hazai és külföldi vállalkozások, az európai és nemzeti támogatási források összekapcsolásával, valamint a régióban rendelkezésre álló természeti erőforrásokra, nyersanyagokra, komparatív előnyökre, piacra, képzett munkaerőre építve, összekapcsolva a nyersanyagok előállítását, feldolgozását, a termékek felhasználását. A válságrégiókban fontos szerepet játszhat a munkaügyi kormányzat által támogatott, az elszegényedő csoportok életkörülményeinek javítását is szolgáló projektek támogatása, amelyek a foglalkoztatási szint növelését, a szociális feszültségek csökkentését, a környezet megóvását segítik.

Az exportágazatok támogatása mellett mérlegelhető a munkaerő-igényes ágazatok fejlesztése is ...

Figyelembe kell venni azt is, hogy a foglalkoztatás bővítése a költségvetési bevételek növelését eredményezi, s a bérkibocsátás és a kereslet dinamikus növekedését is maga után vonja. A foglalkoztatás bővítését, a költségvetési egyensúly megteremtését segíthetik az importkiváltó beruházások, amennyiben a hazai erőforrásokra, komparatív előnyökre, szakértelemre építenek, s versenyképes termékeket állítanak elő.

A szakirodalom általában negatívan ítéli meg az importkiváltó beruházásokat előtérbe helyező gazdaságpolitikát. Ezt a szakirodalmat gyakran olyan országok állampolgárai írják, amelyekben az import aránya nem éri el a GDP 15–20%-át. Nem kérdőjelezhető meg az importkiváltó stratégia abban az esetben, ha a rendelkezésre álló természeti erőforrásokra, nyersanyagokra, komparatív előnyökre, piacra, képzett munkaerőre épít, s ha olyan beruházásokat helyez előtérbe, amelyek középtávon az exportpiacokon is versenyképesek.

Amennyiben a beruházás a hazai erőforrásokra, nyersanyagokra, piacokra, komparatív előnyökre, szakértelemre épít, piaci hitelből is finanszírozhatóvá válik. (Ennek azonban az a feltétele, hogy a hazai pénzpiacokon tapasztalható bizalmi válság rendeződjön, s a hazai bankok a sikeres EU-tagállamokban kialakított feltételekkel nyújtsanak kölcsönt a magyar vállalkozóknak is.)

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 272

Piacbővítés, európai együttműködés

Az EU régi és új tagállamainak költségvetési, demográfiai, foglalkoztatási gondjai, valamint a régi és az új államok régiói közötti különbségek állandósulása, illetve növekedése arra figyelmeztetnek, hogy a felsorolt problémák nem csak magyar gondok, s csak egy olyan új európai gazdaságpolitikai térben kezelhetők, amely a közelmúltban csatlakozott államok számára is lehetővé teszi a nemzeti érdekek érvényesítését, a hazai nyersanyagokat felhasználó feldolgozóipar, vagy a hazai igényeket kiszolgáló ágazatok és az exportágazatok kiegyensúlyozott fejlesztését. Ez a fejlesztéspolitika azonban olyan új növekedési forrás is lehet, amely a régi és a közelmúltban csatlakozott tagállamok számára lehetővé teszi a visszatérést a 2008 őszén megtört dinamikus növekedési pályára.

Jegyzetek

[1] Justin Yifu Lin: New Strategies and Opportunities for Structural Transformation (Előadás, 2011. 07. 07. Taskent. http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,contentMDK:20273940~menuPK:477175~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:469372,00.html

[2] www.kormany.hu/download/0/c3/30000/Nemzeti%20Reform%20Program.pdf

[3] https://teir.vati.hu/szoc_agazat/index_public.html

[4] Népmozgalom, 2011. január–augusztus. http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/nep/nep21108.pdf

[5] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-HA-10-001-04/EN/KS-HA-10-001-04-EN.PDF

[6] *Regional GDP per inhabitant.* In: 2008 EUROSTAT Newsrelease 24/02/2011. http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/11/28&type=HTML

[7] *Konjunktúrajelentés. Magyarország 2010.* AHK 7. o. www.ahkungarn.hu/fileadmin/ahk_ungarn/Dokumente/Bereich_CC/Publikationen/Konjunktur/2010/DUIHK_Konjunkturajelentes_2010_hu.pdf

[8] Báger Gusztáv–Pulay Gyula: *Világpiaci integrálódás hazai felzárkózás nélkül.* Polgári Szemle, 2010. február. www.polgariszemle.hu/app/interface.php?view=v_article&ID=372
Botos Balázs: *Munkahelyteremtés és újraiparosítás.* Polgári Szemle, 2010. április. www.polgariszemle.hu/app/interface.php?view=v_article&ID=382

[9] Állami Számvevőszék Kutatóintézete: *Az állam célszerű gazdasági szerepvállalása a XXI.*

Jan2–G2 2012.01.30. 12:31 Page 273

század elejének globális gazdaságában. Szerk.: Pulay Gyula, ASZKUT, Budapest, 2009. szeptember.
www.asz.hu/ASZ/tanulmanyok.nsf/0/4779C2B3296DEF1DC1257641002707C3/$File/t310.pdf

[10] Állami…, i. m. 35. o.

[11] Uo. 36. o.

[12] Századvég Gazdaságkutató Zrt.: *Exportdominancia és szigorú költségvetési gazdálkodás*. Sajtóközlemény. www.szazadveg-eco.hu/images/files/publikaciok/sajto_Szazadveg-Gazdasagkutato_2011_junius.pdf

[13] Külkereskedelmi termékforgalom. Részletes adatok, 2011. január–május. http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21105.pdf

[14] *Magyarország konvergenciaprogramja 2011–2015*. Budapest, 2011. április. www.kormany.hu/download/0/42/30000/Konvergencia%20program_2011%20%C3%A1prilis.pdf

[15] Századvég…, i. m.

[16] Vö: Magyarország Nemzeti Reformprogramja.

[17] Századvég Gazdaságkutató Zrt.: *Romló növekedési kilátások jelentős kockázatokkal*. Sajtóközlemény. www.szazadveg-eco.hu/images/files/publikaciok/sajto_Szazadveg-Gazdasagkutato_2011_szeptember.pdf

[18] *Europe in Figures–Eurostat Yearbook 2010*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2010, 481. o. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-10-220/EN/KS-CD-10-220-EN.PDF

[19] A KSH honlapján elérhető információk alapján az export/GDP-adatok Belgium, Hollandia és Szlovákia esetében magasabbak az Eurostat-kiadványban szereplő adatnál.